

KOSOVO – FINALE ETNIČKOG ČIŠĆENJA

Ako dođe do bombardovanja NATO-a, ako dođe do američke agresije, mi Srbi ćemo prilično stradati, ali Albanaca na Kosovu neće biti...

Vojislav Šešelj
potpredsednik Vlade Srbije
miting SRS-a u hali "Pinki", 27. februar 1999

Organizovanom akcijom državnih organa Srbije sa Kosova je od marta do juna 1999. godine proterano nekoliko stotina hiljada Albanaca, dok ih je više od 10.000 ubijeno. Cilj je proklamovan kroz usta tadašnjeg potpredsednika Vlade Republike Srbije Vojislava Šešelja. Albansko stanovništvo trebalo je da nestane sa Kosova. Kao pokriće, izabrano je bombardovanje tadašnje SRJ od strane NATO pakta.

Plan srpskih vlasti bio je jednostavan: Albanci su sakupljani iz svojih kuća i naselja i silom ili pretnjama upućivani ka granici. Uz put su bili

pljačkani, a na granici su im oduzimani dokumenti i registarske tablice sa automobila i traktora. Ideja je bila da se onemogući povratak. Svi resursi kojima su vlasti Srbije raspolagale upotrebljeni su za etničko čišćenje. Vozovi Jugoslovenske železnice prevozili su Albance do granice sa Makedonijom, uz pratnju vojske i policije.

Da bi se ubrzalo iseljavanje Albanaca primenjena je i taktika zastrašivanja. Različite vojne i policijske jedinice vršile su zločine širom Kosova kako bi se albansko stanovništvo zaplašilo i nateralo na bekstvo. Masovni zločini izvršeni su u Podujevo, Vučitrnu, Suvoj Reci, Glogovcu, Srbici, Prizrenu, Đakovici i mnogim drugim mestima. Nakon proterivanja stanovništva paljene su kuće i druga imovina (prethodno su pljačkane). Osim ubistava, zabeleženi su i slučajevi silovanja, maltretiranja i drugi oblici širenja terora. U zločinima su se posebno istakle specijalne policijske i jedinice Službe državne bezbednosti. Oni su sami sebi dodeljivali zastrašujuća imena, podstičući tako paniku kod Albanaca (škorpijoni, tigrovi, šakali, frenkijevci, munje itd.). Posle prvih zločina,

etničko čišćenje odvijalo se po automatizmu. Čim bi se u selu čulo da stiže neka od prokaženih jedinica, Albanci bi sami bežali, ne čekajući da budu ubijeni.

Rezultat svega ovoga bilo je više od 800.000 proturanih Albanaca sa Kosova. Više od 10.000 je ubijeno u akcijama srpske vojske i policije. Vlasti su zločine prikrivali vršeći „asanaciju terena“. To je značilo uklanjanje tela koja su ostala kao rezultat ratnih zločina. Leševi su u hladnjačama prevoženi do lokacija u Srbiji gde su spaljivani, sahranjivani u masovne grobnice ili potapani u jezera. Najveća masovna grobnica nalazi se u okviru baze Specijalne antiterorističke jedinice u Batajnici, predgrađu Beograda.

Pred Odeljenjem za ratne zločine Višeg suda u Beogradu vodi se nekoliko postupaka za ratne zločine nad Albancima na Kosovu. Ipak, nijedna od optužnica ne obuhvata celovit plan etničkog čišćenja Kosova tokom 1999. godine. Najviši državni funkcioneri osuđeni su pred Haškim tribunalom. Neki od počinilaca osuđeni su ili im se sudi u Beogradu. Svi između ove dve kategorije nisu do sada bili predmet istrage niti su im postavljena pitanja o etničkom čišćenju i drugim zločinima na Kosovu.

Postavljanje pitanja odgovornosti za zločine na Kosovu sprečava se pomoću već viđenih „argumenata“. Prvi od njih je „a šta su oni nama radili“, u pravu

poznat kao argument tu quoque. Ovaj argument odavno je odbačen od strane pravne nauke, a nema svoje utemeljenje ni u moralu. Zločini na jednoj strani ne mogu se pravdati zločinima druge strane. Sa druge strane, relativizacija zločina na Kosovu podstiče se aktivnom politikom dehumanizovanja Albanaca. Govor mržnje prema Albancima i dalje je prisutan u srpskim medijima, redovno se koristi uvredljivi izraz „Šiptari“, a Kosovo se predstavlja kao carstvo droge i kriminala. Zločini OVK pripisuju se čitavom albanskom narodu uz rasističke komentare o plemenskom životu, zaostalosti, nepripadanju „evropskoj kulturi“ ...

Srbija je dužna da do kraja ispita i rasvetli događaje na Kosovu 1999. godine. Svi odgovorni moraju se naći pred licem pravde. Bez istine i pravde, nema razgovora o trajnom miru na Balkanu. Prvi sused ne može se posmatrati kao večiti neprijatelj. Zato je, između ostalog, lažna dilema Evropa ili Kosovo. Nema evropskih vrednosti ni integracija bez Kosova. Samo što Kosovo nije statusno, već vrednosno pitanje. Od toga kada ćemo se i kako obračunati sa zločinačkom politikom vođenom na Kosovu u ime Srbije, zavisi i kada ćemo postati evropsko društvo, u pravom smislu te reči.

Dragan Popović
Programski direktor

UVERTIRA ZA ETNIČKO ČIŠĆENJE

“Bilo mi je jako teško kada sam prvi put ubio čoveka. To je bilo pre nego što smo počeli da čistimo sela. Patrolirali smo delom puta u blizini Peći da bismo sprečili krijumčarenje oružja za OVK. Sećam se da smo naišli na neki automobil – karavan i u njemu puno Albanaca. Ukoliko su Srbi bili u kolima, samo bi ih propustili. Ako bi videli Albanca morali bi da izvučemo oružje i uperimo im ga u glavu. Prišao sam vozaču sa kolegom. Tražio je dokumenta dok sam ja držao uperenu pušku u njih. Rekli smo svima da izađu iz kola dok smo ih pretraživali. Zatim smo naredili vozaču da otvori prtljažnik. . . Dok je otvarao prtljažnik napravio je nagao pokret ili tako nešto. Moj mozak nije više kontrolisao situaciju i opalio sam. Bilo je to skoro kao da je sama puška opalila. Pao u je na zemlju u krvi. Okrenuo sam se. Ne mogu da opišem svoja osećanja. Bilo je užasno. Moj kolega je video moje lice i pitao me šta se desilo. Rekao sam: ‘Upravo sam ubio čoveka’. A on je rekao: ‘Nisi ubio čoveka, ubio si Albanca’,” ispričao je za American Radio Works dečko pod pseudonimom „Miodrag“ koji se pridružio policijskim rezervistima u Peći u jesen 1998.

„Miodrag“ je bio samo jedan od brojnih muškaraca koji su učestvovali u akcijama „čišćenja terena“ na

Kosovu. U konfliktu koji je na početku bio opravdavan kao borba protiv terorizma i usmeren na pripadnike Oslobođilačke vojske Kosova (OVK) učestvovala su, prema izveštaju Human Rights Watch-a iz 2001. godine, sve raspoložive vojne i policijske strukture: Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije, redovne i specijalne snage Vojske Jugoslavije, paravojne formacije, rezervisti i razni plaćenici iz inostranstva, Služba državne bezbednosti i njene specijalne jedinice - JSO (Crvene beretke – frenkijevci – Legija). Svi pripadnici ovih formacija su prolazili kroz sličnu pripremu pre samog „izlaska na teren“. O tome je novinarima American Radio Works-a govorio „Vaso“ koji je bio u taktičkoj jedinici Treće Armije VJ:

“Rekli bi nam šta su nam Albanci radili, koliko su ljudi Albanci pobili. Ne znam da li je to bila istina, ali su davali puno detalja o tome. Pokazivali bi nam slike osakaćenih tela i govorili o ovom ili onom selu gde su Srbi ubijani ili su ih proterivali albanski teroristi. Ne znam da li su to bile istinite priče, ali smo bili zaslepljeni time i čitavom tom kampanjom širom Srbije. Mediji su pričali istu stvar, samo jednu te istu stvar. Čitav dan imali ste jednu stanicu, jedan kanal, jedne vesti, jedan izvor informacija i imate generala i svi oni pričaju protiv Albanaca. Nije bilo šanse da vam se dopadnu Albanci, da ih posmatrate kao ljudska bića.”

Oružani sukobi na Kosovu su počeli 1998. godine. Pre toga Albanci su se, nezadovoljni položajem koji

su imali u bivšoj Jugoslaviji i ukidanjem autonomije 1989. godine, opredelili za strategiju nenasilnog otpora. Osnovani su paralelne institucije i vođeni Ibrahimom Rugovom, pokušavali da se diplomatskim putem izbore za promenu stanja. Tokom rata u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj nisu previše glasno iznosili svoje zahteve. Čekali su kraj rata. Nakon Dejtonskog sporazuma koji se nije bavio „kosovskim pitanjem“ i nekoliko Rugovinih neuspešnih pokušaja dogovora sa Slobodanom Miloševićem, jedan broj Albanaca se odlučio na radikalnija sredstva borbe za svoja prava. Posebno oni mlađi. Počeli su da se naoružavaju. Prvo organizovano nasilje nad srpskim civilima i policijom dogodilo se početkom 1996. godine. U periodu od 1996. do 1998. godine od raštrkane grupe gerilaca OVK je prerastao u oružani pokret, a potom i u oružane snage.

Ubrzo su srpske snage pokrenule veliki napad na dolinu Drenice u središnjem delu Kosova, uporišta OVK-a. Specijalne snage policije su 5. marta 1998. napale selo u kojem je živeo poznati član OVK, Adem Jašari (Jashari). Ubili su Jašarija, kao i sve članove njegove porodice, uključujući trudnicu, starice i decu.

U nekoliko odvojenih napada na Drenicu, stradale su desetine ljudi, od toga veliki broj žena i dece.

Masakri u Drenici označili su početak kosovskih sukoba. Sa širenjem sukoba, rastao je pobunjenički pokret Albanaca na Kosovu, ali su i akcije srpskih snaga pomerile težište sa OVK na civilno stanovništvo. To je privuklo pažnju međunarodne zajednice koja je još uvek pratila Miloševićeve poteze, očekujući da on bude garant mira na Balkanu, neko ko će osigurati sprovođenje odredbi Dejtonskog sporazuma. Zabrinuta stanjem na Kosovu, ubrzo se sastala Kontakt grupa za bivšu Jugoslaviju. Beogradu je, pod pretnjom sankcijama, naloženo da povuče specijalne snage policije sa Kosova, prekine akcije protiv civilnog stanovništva, dozvoli pristup Kosovu međunarodnih humanitarnih, diplomatskih i drugih organizacija i predstavnika i započne dijalog sa kosovskim Albancima. Kako zahtevi nisu ispunjeni, sankcije su pooštrene. Milošević je u aprilu organizovao referendum na kojem je 95 posto ljudi glasalo protiv međunarodnog posredovanja na Kosovu, ali je ipak, usled pretnji sankcijama, bio primoran da pregovara sa liderima iz Evrope, SAD-a i Rusije.

U julu 1998. godine, nakon sastanka Miloševića sa Borisom Jeljcinom, dogovoreno je formiranje međunarodne Diplomatske posmatračke misije, čiji je mandat bio da posmatra i izveštava o slobodi kretanja i bezbednosnim uslovima na Kosovu. Međutim, dok je Slobodan Milošević na međunarodnom nivou obećavao smirivanje sukoba na Kosovu, u samoj pokrajini je preduzimao sve organizovana dejstva. Do sredine avgusta preuzet je veći deo teritorije na kojem je OVK imala svoja uporišta. Jedan od ciljeva srpskih snaga bio je da se smanji podrška civilnog stanovništva OVK. U tu svrhu, preduzimane su brojne akcije napada na civile, uništavanja gradova i prisiljavanja civilnog stanovništva da napusti svoje domove. Krajem leta i početkom jeseni, prema podacima Human Rights Watch-a, na Kosovu je oko 250.000 Albanaca bilo raseljeno. Pred zimu su i jedna i druga strana smanjile aktivnosti na terenu i to vreme iskoristile za pregrupisanje. Postigavši postavljene ciljeve, Milošević je u tom trenutku pristao na diplomatske sastanke sa američkim izaslanikom Ričardom Holbrukom i obećao mu obustavu vatre. Saglasio se sa formiranjem Verifikacione misije Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS).

Do marta 1999. godine u borbama ili napadima na civile na Kosovu ubijeno je između 1.500 i 2.000 civila i boraca. Više od 200.000 albanskih civila raseljeno je unutar Kosova, skoro 70.000 Albanaca izbeglo je iz pokrajine u susedne zemlje i Crnu Goru, a još 100.000 jugoslovenskih državljana, većinom kosovskih Albanaca, zatražilo je azil u zapadnoj Evropi. Hiljade albanskih sela na Kosovu delimično je ili potpuno uništeno granatiranjem ili je spaljeno. („Po naređenju – Ratni zločini na Kosovu,“ Human Rights Watch)

Veliki preokret se desio 15. januara 1999. godine kada je u selu Račak ubijeno 45 kosovskih Albanaca. Ovaj događaj je ujedinio međunarodnu zajednicu da obe strane u sukobu pozve na pregovore u Rambuje (Francuska) od 6. do 22. februara. Nijedna strana na ovaj skup nije poslala najviše političke predstavnike. Kosovo je predstavljala šarolika grupa predvođena Hašimom Tačijem, predstavnikom OVK, bez Ibrahima Rugove. Ni Milošević se nije pojavio na pregovorima, već je poslao tadašnjeg predsednika Srbije – Milana Milutinovića. Posle dve nedelje, pregovarači su obema stranama ponudili prelazno rešenje, koje

je predviđalo znatnu autonomiju i samoupravu za Kosovo unutar Jugoslavije, zaštićenu jakim snagama NATO-a na terenu. Konačni status Kosova bio bi rešen u naredne tri godine, na međunarodnoj konferenciji. Srpska delegacija odbila je da potpiše sporazum. Ni kosovska delegacije nije odmah mogla da stavi potpis na sporazum, pa je tražila vreme za konsultacije sa lokalnim vođama. Konferencija je prekinuta i nastavljena u Parizu 15. marta. Ovoga puta kosovski Albanci su potpisali sporazum, a Miloševićeva delegacija je ostala kategorično protiv njega. Za vreme konferencije, srpske snage su se razmeštale na Kosovu, što je bio jasan znak da će sukobi biti nastavljeni. Zbog nepotpisivanja sporazuma, Jugoslavija je kažnjena bombardovanjem. Ričard Holbruk je još jednom pokušao da razgovara sa Miloševićem 23. marta u Beogradu, ali neuspešno, što je rezultiralo NATO bombardovanjem koje je počelo narednog dana. U očekivanju bombardovanja i pogoršanja bezbednosne situacije, misija OEBS-a se 20. marta povukla sa Kosova.

Dok traje bombardovanje, vode se sukobi između OVK i srpskih snaga. Milošević je dobio pokriće za intenzivne akcije na Kosovu, koje su prerasle u etničko čišćenje Albanaca, uz mobilizaciju svih raspoloživih vojnih i policijskih formacija. Cilj je bio izmena demografskog sastava Kosova. U knjizi Human Right Watch-a "Po naređenju" navodi se: "Zajedničkim akcijama policije, vojske i paravojnih formacija napadana su uporišta OVK-a, kao i mesta u kojima OVK nije bio prisutan. Veća naselja su ispražnjena tako što su autobusi, vozovi i dugački konvoji traktora prisilno usmeravani ka granici. Izbeglice su proterivane ili je država organizovala njihov transport do granica prema utvrđenom programu za proterivanje i deportaciju na način koji je odavao da je postojao visok stepen koordinacije i planskog delovanja"

Ljudima su na granici oduzimana lična dokumenta i tablice sa automobila i traktora. Uništavana je dokumentacija u kosovskim gradovima, sa ciljem da povratnici ne bi mogli da dokažu svoje kosovsko poreklo. Takvo stanje je potrajalo do 9. juna 1999 - potpisivanja Kumanovskog sporazuma, završetka NATO bombardovanja i povlačenja svih vojnih i policijskih jedinica SRJ i Srbije sa teritorije Kosova.

Priredila: J. L.

MASAKR U SLUŽBI NACIONALNOG INTERESA

U završnoj reči Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije u predmetu Suva Reka stoji: „Ovih dana u Novom Sadu, jedna ulica je dobila ime po mladiću iz Trebinja koji je za vreme rata zaštitio svog sugrađanina druge nacionalnosti i tu hrabrost platio životom. U Suvoj Reci, takve hrabrosti nije bilo, naprotiv, na vapaje, odgovoreno je metkom. Službenici države nemilosrdno su lišili života bespomoćne građane te iste države. Ubijali su ih jer su smatrali da oni 'nisu naši' i da samim tim imaju pravo da im oduzmu život. Koliki su bol pretrpeli ubijeni, čekajući egzekuciju.[...] Ovaj zločin podstakla je mržnja. Izopačeno shvatanje nacionalnog interesa, sjedinjeno sa pljačkaškim pobudama i brutalnom silom, učinilo je optužene robovima te mržnje. Sa tom mržnjom su izdavana zločinačka naređenja. Sa tim zločinom su zataškavani tragovi zločina. Ta mržnja je prevozila u hladnjačama posmrtno ostatke žrtava u nameri da se nikada ne pronađu. Sa tom mržnjom se zločini danas poriču, a njihovi izvršioци veličaju. Pa ipak, otkud ta mržnja? Ko je pothranjuje? Ko je sejavao strah, nepoverenje, okretao sugrađane jedne protiv drugih? Kome je trebao rat, ko se njime okoristio, kako do tih doći? Da li će i pred kojim sudom oni odgovarati?“

Opština Suva Reka (Suharekë) nalazi se na jugoistoku Kosova, severno od Prizrena. Tokom marta 1999. godine bila je poprište sukoba oružanih snaga Savezne Republike Jugoslavije (Vojske Jugoslavije i policijskih snaga Republike Srbije) i pripadnika naoružane vojne organizacije Oslobodilačke vojske Kosova (OVK). U to vreme počelo je NATO bombardovanje Jugoslavije. Takvo stanje su vojne i policijske snage Srbije iskoristile za brojne zloupotrebe i kršenja pravila ratnog prava, napade na civilno stanovništvo koje nije učestvovalo u sukobima, raseljavanje albanskog stanovništva, kao i uništavanje imovine u velikim razmerama, koje nije opravdano vojnim potrebama. Prema istraživanjima Fonda za humanitarno pravo, od 1. januara 1998. do 14. juna 1999. godine u Suvoj Reci je stradalo, ubijeno ili nestalo 733 građana albanske nacionalnosti i 115 srpske. Od 733 stradalih, ubijenih ili nestalih Albanaca, više od dve trećine su civili.

Optužnica za zločin u Suvoj Reci obuhvata samo događaj od dana 26. marta 1999, kada se dogodilo ubistvo članova porodice Beriša/Berisha, iako postoje dokazi da je u gradu, dan ranije, 25. marta ubijeno najmanje deset albanskih civila, o čemu postoji zapisnik o uviđaju, koji je sačinio istražni sudija Okružnog suda u Prizrenu.

Jedan od najbrutalnijih zločina u ovoj opštini dogodio se 26. marta 1999. godine. Kako se navodi u optužnici Tužilaštva za ratne zločine u predmetu Suva Reka, policajci su, naoružani ličnim naoružanjem, krenuli iz dvorišta zgrade OUP Suva Reka prema kućama pored Reštanskog puta u kojima su živeli građani albanske nacionalnosti. Policajci su ih izbacivali iz kuća koje su pretresali, pljačkali i palili, neke lišavali života, dok su ostale, preteći da će ih ubiti, primorali da napuste grad i pređu u Republiku Albaniju. Jedan broj muškarca, žena i dece oterali su u lokalnu piceriju "Kalabrija", u koju su ubacili dve ručne bombe.

Nakon toga je pucano u sve koji su davali znake života. Naoružani policajci ubili su i naknadno dovedenog Jašara Berišu (Jashar Berisha), dok su Abdulaha Ešljanija (Abdullah Eshlani) izveli iz privrtnoske jedinice Suva Reka, odveli do kuće Nedžada Beriše (Nexhad Berisha), gde su ga streljali. Policajci MUP-a Prizren i radnici komunalnog preduzeća "Higijena" kamionima su prevezli tela i zakopali ih u masovnu grobnicu na vojnom strelištu kod sela Ljubizde i Koruše. Početkom aprila 1999. godine, po naređenju Vlastimira Đorđevića, masovna grobnica je građevinskim mašinama otkopana, a posmrtni ostaci prebačeni u kamione-hladnjače, koje su pripadnici Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ) MUP-a Srbije prevezli u Batajnicu i ponovo pokopali. U ovom zločinu stradalo je ukupno 48 osoba, od čega 46 članova i članica porodice Beriša.

Ispitivanje zločina u Suvoj Reci je počelo 2001. godine, nakon otkrivanja masovnih grobnica u Srbiji. Suđenje za ratni zločin protiv civilnog stanovništva u Suvoj Reci osmorici pripadnika MUP-a Srbije počelo je u oktobru 2006. godine. Nakon trogodišnjeg suđenja, Veće za ratne zločine je osudilo Radojka Repanovića, pomoćnika komandira stanice policije u Kruševcu i Slađana Čukarića, policajca u OUP u Leskovcu na po 20 godina zatvora, Milorada Nišavića na 13 i Miroslava Petkovića na 15 godina zatvora. Radoslav Mitrović, pomoćnik komandira Žandarmerije i komadant 37. odreda Posebne jedinice policije (PJP), Nenad Jovanović, kriminalistički policajac u OUP u Lazarevcu i Zoran Petković, saobraćajni tehničar-vozač, oslobođeni su optužbi usled nedostatka dokaza. Sud je odustao od tužbe protiv Ramiza Papića. Sudsko veće je oslobodilo Radoslava Mitrovića, najvišeg po rangu među optuženima, kome je nadređeni bio general Sreten Lukić, načelnik Štaba MUP-a za Kosovo, prvostepeno osuđen pred Haškim tribunalom za ubistva, deportacije i progone albanskog stanovništva (učesće u zajedničkom zločinačkom poduhvatu). Sudsko veće je oslobađanje Mitrovića obrazložilo činjenicom da nije utvrđeno da je izdao bilo kakvo naređenje koje je dovelo do izvršenja krivičnog dela.

Iako tokom sudskog postupka nije utvrđeno koja je viša komanda u ratnim uslovima bila nadređena policajcima u OUP-u u Suvoj Reci, ipak je nedvosmisleno utvrđeno da su u zločinu učestvovali pripadnici MUP-a Srbije. Ovakvom presudom skinuta je odgovornost sa najviših policijskih predstavnika države i zločin je sveden na incident u čijem planiranju i organizovanju nije učestvovala država.

Tokom suđenja je saslušano više od 100 svedoka, uključujući i nekoliko Roma koji su, neposredno posle zločina, učestvovali u utovaru u kamion tela ubijenih u piceriji, kao i Širete Berišu (Shyrete Berisha) koja je preživela masakr iskočivši iz kamiona u kojem su prevoženi leševi.

Na osnovu svedočenja preživelih stanovnika Suve Reke i iskaza drugih svedoka utvrđuje se da u vreme napada na civile u Suvoj Reci u tom mestu nije bilo jedinica, odnosno pripadnika, OVK i da je sa tim bio upoznat, kako optuženi Mitrović, tako i svi učesnici u napadu. Svrha napada nije bila da se izvrši pretres, pronađe eventualno oružje ili da se pronađu i eliminišu pripadnici OVK, već, kako je tokom svedočenja

naveo svedok Siketić (komandir 3. čete 37. odreda PJP-a), da se izvrši "čišćenje terena", ali ne od pripadnika OVK, već od civilnog albanskog stanovništva. To potvrđuje i svedočenje policajca Velibora Veljkovića. Prema njegovim rečima, "naknadno je stiglo naređenje, verovatno iz našeg MUP-a, da se ljudi više ne ubijaju, nego da se ide od kuće do kuće i da im se govori da u roku od pola sata napuste svoje kuće, pakuju stvari i odu za Albaniju." Preživela svedokinja Širete Beriša je na svedočenju 4. decembra 2007. godine, opisala zločin na sledeći način: "[...] došla je jedna grupa Srba i primorala nas da uđemo u kafić. Kada smo ušli u kafić rekli su nam da sednemo i čim smo seli počeli su rafali [...] u jednom trenutku je prestala pucnjava i zatim su govorili, ali nisam podigla glavu. Po glasovima bili su isti glasovi koji su bili kod kuće. Kada sam podigla glavu da vidim, Šerina je bila mrtva, Florijana su ubili, Vjolcin sin Edon (13), rekao je Vjolci: 'Vidi, mama i Dorentinu su ubili.' Svedokinja je navela da su policajci ponovo ulazili kada bi ih čuli da govore, pucali, a zatim opet izlazili. [...] Ismet, Fatonov sin od tri godine, je plakao i tražio vodu, dozivao mama, tata, dozivao je mene, da mu pružim pomoć, tražio je vode, bio je ranjen i mlađi sin Eron od 10 meseci on je i dalje bio živ, samo su mu ruku otkinuli. Toliko sam mogla da vidim, možda je bio više pogođen, međutim ja sam bila u nogu i ruku pogođena, jedna druga žena Hajdinova još je bila živa, zamolila sam je: 'Možeš li da mi približavaš Erona ovde između nogu, možda ću barem njega moći da spasem,' ali oni su ponovo ulazili, čuli nas, gađali, kad sam videla i Ismet je umro i Eron je umro i moj sin mlađi takođe"

Fond za humanitarno pravo (FHP) je 3. marta 2009. Tužilaštvu za ratne zločine u Beogradu podneo krivičnu prijavu protiv pripadnika 37. odreda PJP-a za ratne zločine na Kosovu. Prema podacima i dokazima kojima raspolaže FHP, Posebne jedinice policije MUP-a Srbije sudelovale su u izvršenju brojnih masovnijih ratnih zločina na Kosovu. Mnoge od tih zločina, po naređenjima državnog vrha SRJ i MUP-a Srbije, samostalno su osmislile i isplanirale najviše starešine PJP-a. Osim Radoslava Mitrovića, komandanta 37. odreda PJP-a kojeg je Veće za ratne zločine oslobodilo optužbi za zločin u Suvoj Reci, ostale policijske starešine i policajci koji su u ratu na Kosovu učinili desetine ubistava i drugih teških ratnih zločina, ne samo da nisu krivično gonjeni i udaljeni iz policije, nego su i napredovali u službi. FHP je dokaze sakupio na osnovu svedočenja policajaca koji su imali snage da se odupru naređenjima da ubijaju i progone nemoćne i nenaoružane civile.

Priredili: Jelena Petrović i Nenad Obradović

“ONI SU SAMO DECA”

Dana 28. marta 1999. godine u Podujevu (Podujeva), u dvorištu porodice Gaši (Gashi), pripadnici jedinice “Škorpioni” su iz automatskih pušaka ispali više desetina projektila u grupu od 19 albanskih civila, žena i dece. “Škorpioni,” koji su bili u sastavu Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ) MUP-a Srbije, su tada smrtno ranili 14 civila. Najstarija žrtva imala je 69, a najmlađa dve godine. Petoro dece iz porodica Selatina i Safeta Bogujevci je preživelo zločin uz teške povrede: Saranda (14), Fatos (13), Jehona (11), Lirie (9) i Genc (6).

U zločinu su stradale porodice Envera Durićija (Enver Duriqi) i braće Sefata i Selatina Bogujevci, koji su tog jutra napustili kuće, kako bi se sklonili od srpske policije i vojske. Njihove supruge i deca, njihova majka, strina i njena snaha su ostale kod kuće. Pošto su se ispred kuće zaustavila policijska kola, svi su prešli u kuću Selatinovog i Safetovog strica koja se nalazi u istom dvorištu. U toj kući su već bili otac, majka, supruga i četvoro dece njihovog prijatelja Durićija. Prema svedočenju preživle dece, nakon što je u dvorište ušlo dosta uniformisanih ljudi, počeli su da spremaju stvari u torbe da bi izašli. Međutim, ljudi u uniformama su im rekli da ostave torbe, da podignu ruke u vis i izađu. U dvorištu su ih pretresli. Jedna od žena, Šefkata (Shefkata) je, kako su oštećeni posvedočili na suđenju u Beogradu, plakala i govorila vojnicima na srpskom, nešto u smislu “oni su samo deca”, pa ju je jedan vojnik (tako su ih nazivali svedoci tokom suđenja, prim. aut.) gurnuo i pucao u nju, a kada su deca počela da plaču i viču ‘mama’, vojnici su ponovo pucali u nju. Nakon toga, pucali su u sve njih. Saranda Bogujevci je pogođena 13 puta u ruku, dva puta u nogu, jedanput u leđa. Fatos Bogujevci je ranjen u obe noge i to sa tri metka u jednu i dva metka u drugu nogu. Jehona je povređena u oba ramena, levu ruku, levu nogu, dok je Lirie ranjena u predelu vrata, leđa, ramena i prsa. Oštećeni smatraju da je na njih pucano iz najmanje dva smera. Po njihovim iskazima, nakon povređivanja im je upućena pomoć i transportovani su u bolnicu u Prištinu.

Selatin i Safet Bogujevci i Enver Durići su tog dana pobjegli od kuće. Premeštali su se iz sela u selo, jer su ona bila granatirana. Više od dve nedelje nakon

odlaska - 14. aprila, kada je čuo da su Saranda i Jehona Bogujevci u bolnici u Prištini, Enver Durići je sa Safetom Bogujevci otišao u bolnicu i tada je saznao da su svi članovi njegove porodice mrtvi. Nakon dolaska KFOR-a, izvršena je ekshumacija leševa pokopanih na gradskom groblju, kojoj je Durići prisustvovao i identifikovao svoje roditelje, suprugu, dve ćerke i dva sina. Enver Durići i Selatin Bogujevci su nakon dolaska KFOR-a u Podujevo otišli u dvorište Safeta Bogujevci i u njemu pronašli 98 čaura, koje su predali haškim istražiteljima, a pronašli su i cipele njihove dece, kao i njihove klikere. Durići je pronašao i sat svoje supruge.

Fond za humanitarno pravo (FHP) je 24. januara 2007. godine, u ime 14 članova porodica ubijenih civila u Podujevu, tužio državu Srbiju za naknadu nematerijalne štete. Tužba je u aprilu 2009. odbijena, sa obrazloženjem da je “porodice ubijenih civila trebalo da tuže državu u roku od tri godine od izvršenja zločina”. FHP se u žalbi na ovakvu presudu Prvog opštinskog suda u Beogradu pozvao na preporuku Rezolucije Generalne skupštine UN-a od 16. decembra 2005. godine da u skladu sa svojim međunarodnim pravnim obavezama obezbedi reparacije žrtvama koje su stradale od institucija države Srbije ili njenih službenika, a koji predstavljaju teška kršenja ljudskih prava ili ozbiljne povrede međunarodnog humanitarnog prava.

Prilikom saslušanja pred istražnim sudijom, tokom prvog suđenja za ovaj zločin koje je vođeno pred Okružnim sudom u Prokuplju u maju 1999. godine, jedan od okrivljenih Saša Cvjetan opisuje zločin na sledeći način: “Ja ne znam tačno dan i datum, ali jednog jutra oko 6-7 časova, u pratnji pripadnika SAJ-a autobusima smo otišli iz Prolom Banje na izvršenje zadatka u Podujevu. Prilikom polaska nam je rečeno da ćemo učestvovati na čišćenju terena [...] Kada smo izašli na ulicu, čula se galama u susednom dvorištu i komandir voda Rajko (Rajko Olujčić, prim. aut.) mi je rekao da odem da vidim šta se tamo dešava, a on će da se vrati po pomoć i Rajko mi je rekao da se priključim ostaloj vojsci da im pomognem. [...] Guljo (Dragan Medić, prim. aut.) je tada ljutito rekao da se sva ova lica priteraju uza zid i da se pobiju. Tada smo mi pucali iz više oružja, bilo je to 10 ili 12 oružja. Pucao sam ja, pucao je Guljo, ja sam ispalio najviše deset metaka, pucalo je još šestoro-sedmoro ljudi. Svi postrojani su pogođeni,

popadali su jedni preko drugih na gomilu. Mi nismo poverovali da među njima ima preživelih“.

Nedeljnik "Vreme" od decembra 2003. godine piše: "Slobodan Medić Boca, komandant jedinice 'Škorpioni,' je odmah po pristizanju jedinice u Podujevo, otišao na sastanak u komandu grada, dok je svojim borcima naredio da ostanu u autobusima dok se ne vrati. Borci ga nisu poslušali, već su u grupama krenuli napolje i razišli se po okolnim kućama, navodno tražeći smeštaj. Tokom traženja smeštaja, pojedinci su pljačkali radnje, pretresali civile zatečene u kućama i na ulici i uzimali im zlato i novac. Ubrzo nakon ulaska jedne grupe 'Škorpiona' u kuću punu civila u ulici Rahmana Morine, iz dvorišta te kuće se začula rafalna paljba, nakon čega je u dvorištu zatečena gomila leševa. Neposredno nakon toga, na poprište je stigao komandant Boca i uz reči: 'Pička vam materina, ne smem ni jedan minut da vas ostavim same, a da ne napravite neku pizdariju' naredio 'Škorpionima' da se vrate u autobuse. Jedinica je odmah vraćena nazad u Srbiju, a zatim razdužena i rasformirana. Nihovo ratovanje na Kosovu trajalo je, sve u svemu, manje od sat vremena."

Ovo je posvedočio i Saša Cvjetan, protiv kojeg je, zajedno sa Dejanom Demirovićem, u Prokuplju maja 1999. godine podignuta optužnica za zločin u Podujevu. Međutim, kako mu prilikom saslušanja u istražnom postupku nije dodeljen advokat, svedočenje je bilo sporno, a Cvjetan je kasnije povukao iskaz, navodeći da je dat pod pritiskom ljudi iz DB, koji su mu pretili. U ponovljenom iskazu, datom u junu 2001, tvrdio je da se u trenutku zločina nalazio na sasvim drugom mestu.

U okviru prvog postupka pred sudom u Prokuplju za zločin u Podujevu, Cvjetan i Demirović su bili optuženi za obično ubistvo, a postupak je prekinut nakon mesec dana. Konačno, 5. aprila 2002, okružno tužilaštvo u Prokuplju ponovo je podiglo optužnicu protiv Demirovića i Cvjetana, ali ovog puta zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Demirović je u međuvremenu pobegao u Kanadu, gde je, na zahtev vlasti iz Beograda, uhapšen, ali je kanadski sud odbio da ga isporuči na osovu dostavljenog materijala. Suđenje Cvjetanu se odvijalo u okolnostima koje nisu podrazumevale profesionalnost, uz opstrukcije Medićevih saboraca koji su bili u publici, pa je nakon šest meseci predmet dodeljen Okružnom sudu u Beogradu. Suđenje je krenulo u drugom pravcu. Nekadašnji pripadnik "Škorpiona" Goran Stoparić, koji je na ranijem pretresu svedočio u prilog Cvjetanu, potpuno je promenio iskaz: " [...] U tom trenutku začuli su se rafali. To je bila nesređena vatra, iz više cevi, možda četiri-pet automatskih pušaka [...] Hteo sam

da krenem prema mestu odakle je dolazila vatra, ali me je Tomić Milan sprečio, rekavši mi 'Nemoj budalo da prijaš ruke'. Zatim su počeli da iz tog dvorišta izlaze pripadnici 'Škorpiona'. Najpre sam video Dabića i Smiljića koji su stigli sa stepeništa [...] Nakon njih su izašli Medić Dragan, Saša Cvjetan, Dragan Borojević i Dejan Demirović." Saša Cvjetan je u martu 2004. godine osuđen na maksimalnu kaznu od dvadeset godina zatvora. Uskoro je Vrhovni sud Srbije ukinuo ovu presudu, ali je u drugom postupku 2005. kazna potvrđena. Dejan Demirović je oslobođen optužbi.

U junu 2009. godine Vrhovni sud Srbije je potvrdio kazne pripadnicima jedinice "Škorpioni," izrečene pred Većem za ratne zločine za zločin u Podujevu: Željko Đukić, Dragan Medić i Dragan Borojević su osuđeni na maksimalnih 20 godina zatvora i Miodrag Šolaja na 15 godina, jer je u vreme zločina bio maloletan. Tužilaštvo za ratne zločine podiglo je optužnicu protiv njih četvorice na osnovu dokaza i iskaza svedoka iz slučaja Saše Cvjetana. Saslušani su brojni svedoci, uključujući preživelu decu.

"Pogođena sam u nogu. Neko je krkljao. Ponovo su pucali. Pogođena sam zatim u ruku i leđa. Podigla sam glavu i videla brata Genca koji mi je rekao - 'vidi šta su uradili bratu', kome je bilo razneto pola glave", ispričala je Saranda Bogujevci.

"Ovo suđenje je donelo više pravde za žrtve, i sud je pokazao da se, bar kada su obični počinioци u pitanju, stvarno rukovodi činjenicama. Suđenje je takođe pokazalo da nije problem kazniti one koji su direktni izvršioци zločina, međutim predstoji jedan važan korak u tom procesuiranju zločina, a to je da svi priznamo, a sud utvrdi činjenice, da nikakvi neposredni počinioци to nisu činili na svoju ruku, nego im je to bilo direktno dopušteno od strane više komande", rekla je predsednica Fonda za humanitarno pravo, Nataša Kandić, nakon izricanja presude.

Priredila: J.L.

Zločin u selu Meja

Krajem marta i u aprilu 1999. godine, snage SRJ i Srbije silom su proterale kosovske Albance, stanovnike sela Dobroš/Dobrosh, Korenica/Korenice i Meja/Mejë - opština Đakovica/Gjakovë. U ranim jutarnjim časovima 27. aprila, pripadnici policije i vojske krenuli su u veliki napad na sela u opštini Đakovica u nameri da proteraju albansko stanovništvo iz tog kraja. Iz kolone izbeglica izdvojili su oko 384 muškarca. Posmrtni ostaci nekih od Albanaca iz sela Meja pronađeni su u masovnoj grobnici u Batajnici. Tužilaštvo Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju u Hagu je ovaj zločin navelo u optužnicama protiv Vlastimira Đorđevića, bivšeg načelnika Resora javne bezbednosti MUP-a i u predmetu Milutinović i drugi. Na Kosovu se 27. april obeležava kao Dan nestalih.

ISKOPAVANJE ZLOČINA

“Pošto sam u vojsci bio vozač, odmah po dolasku dobio sam kamion hladnjaču, prazan, sa naredjenjem da ga odvezem na Kosovo, u jedan vojni logor istočno od Prištine. Čim sam stigao, jedan general me je odveo na stranu i počeo da me ispituje. Skoro pun sat pitao me je o mojoj prošlosti, političkim opredeljenjima, jesam li putovao u inostranstvo i već celu tu priču – jesam li patriota, želim li da branim zemlju i te stvari. Pošto sam odslužio vojni rok, znao sam odgovore na ta pitanja od ranije. Dok smo mi tako razgovarali, hladnjača je bila natovarena i zapečaćena negde – ne znam gde, nikada me nisu puštali blizu – i dovezena natrag. Moje je bilo da ne pitam, nego da vozim. Napravio sam desetak tih tura Kosovo–Bor; bilo mi je čudno što se veliki kamion šeta tamo-amo dok borbe traju na Kosovu; nedostajalo je i ljudi, i vozila, i zaliha, a ja vozim praznu hladnjaču natrag... Ubrzo sam shvatio da nešto tu nije u redu. Dovezem prazan kamion iz Bora; u logoru punom vojske, policije i raznih paravojnih jedinica za koje ne znam ko su i čiji su, policajac sedne u kamion i odveze ga.

Onda ga vrati punog i zapečaćenog, a na putnom nalogu, protiv svih pravila, piše samo ‘Poverljivo!’ i ništa više. Uvek sam vozio sa Kosova za Bor noću; kamion sam predavao policajcima na ulazu u topionicu bakra u kompleksu Rudarsko-topioničarskog bazena Bor. Čekao sam na porti da mi vrate prazan kamion. Ubrzo sam shvatio da vozim leševe; nije tu trebala velika pamet... Bilo mi je jasno odakle ti leševi potiču; nije mi bilo jasno gde su završavali kad se hladnjača u Boru istovari...” reči su ‘Nikole’, koji nije želeo da mu se objavi ime, jednog od vozača hladnjača sa leševima, iz ispovesti nedeljniku “Vreme” 21. juna 2001. godine.

U masovnim grobnicama na lokacijama Batajnica, Petrovo Selo i Perućac pronađeno je više od 800 leševa albanskih civila ubijenih na Kosovu. Ministarstvo unutrašnjih poslova Srbije formiralo je grobnice kako bi prikrilo tragove zločina počinjenih na Kosovu. Leševi su sa Kosova kamionima transportovani kroz Srbiju i pokopani na tri pomenute lokacije.

U Batajnici je ukupno pronađeno 709 skeletnih ostataka u osam jama, na lokalitetu Petrovo Selo izvršena je ekshumacija 77 tela, a na lokalitetu Perućac ekshumirano je 48 leševa.

Šestog aprila 1999. godine ribari iz Tekije primetili su da iz Dunava viri ćošak "nekakvog sanduka". Odmah su obavestili policiju, koja je na lice mesta poslala kriminalističkog tehničara Boška Radojkovića i profesionalnog ronioca Živojina Đorđevića. Pokazalo se da iz Dunava ne viri sanduk, već kamion-hladnjača, pun leševa. Rajković i Đorđević su o onom što su pronašli odmah obavestili SUP Kladovo. Uskoro su obavešteni i Okružno javno tužilaštvo i Okružni sud u Negotinu, odakle je dobijen nalog da se pripreme uslovi za uviđaj. Uviđaja, međutim, nije bilo. Načelnik Resora javne bezbednosti (RJB) MUP-a Srbije Vlastimir Đorđević je, posle izvesnih konsultacija, naredio da se "obezbedi lice mesta, zatvore sve informacije za javnost i izvadi hladnjača". Slučaj je proglašen za državnu tajnu.

Dva dana kasnije, 8. aprila iz vode je isplivala još jedna jedna hladnjača sa leševima Albanaca ubijenih na Kosovu, u jezeru Perućac kod Bajine Bašte. Tela, od kojih su neka plutala na površini vode, stavljena su u korpu koja se koristi za čišćenje jezera, izvučena na obalu dizalicom i natovarena na kamion. Zakopana su na strmini, na mestu na kojem reka Derventa utiče u jezero. Septembra 2001. godine 48 tela sa ove lokacije je ekshumirano.

Tek dve godine kasnije, 1. maja 2001, javnost u Srbiji saznaje za hladnjaču otkrivenu kod Tekije, i to iz teksta lokalnog, zaječarskog lista "Timočka krimi revija". Naslov teksta – ispovesti ronioca, bio je "Kada smo otvorili frigo-sanduk iz njega su počeli da ispadaju leševi. Bilo ih je pedeset. A onda su informacije zatvorene i slučaj proglašen državnom tajnom".

Leševi su kamionima prevezeni i ukopani u Batajnici, a hladnjaču nađenu kod Tekije Boško Radojković je uništio na vojnom poligonu u Petrovom Selu. U svedočenju pred Haškim tribunalom, rekao je da ga je najviše potresla sveska koju je u hladnjači pronašao, u kojoj je ubijena albanska djevojčica nacrtala, nezgrapnim dječijim potezima, kuću i sunce.

Tadašnji zamenik načelnika krivičnog odeljenja MUP-a Srbije, Dragan Karleuša, 25. maja 2001.

objavljuje da je uklanjanje tragova zločina počinjenih na Kosovu obavljano po nalogu Slobodana Miloševića, izdatom sredinom marta 1999. na sastanku kom su prisustvovali "tadašnji ministar unutrašnjih poslova Vlajko Stojilković, tadašnji načelnik RJB-a general Vlastimir Đorđević, tadašnji načelnik DB-a general Radomir Marković i drugi".

Uoči novog Dana policije, 2. juna, ministar policije Dušan Mihajlović objavljuje da je započeta ekshumacija jedne i ponavlja da na teritoriji Srbije ima više masovnih grobnica. Pominje se da su u hladnjači izvađenoj kod Tekije bila 83 tela i tri glave bez trupa. Nedeljnik "Vreme" 7. juna objavljuje da se masovna grobnica na kojoj je počela ekshumacija nalazi na terenu poligona za obuku Specijalnih antiterorističkih jedinica (SAJ) MUP-a Srbije "13. maj" kod Batajnice. Sredinom juna ministar Mihajlović i MUP Srbije potvrđuju da operativni podaci ukazuju na nekoliko masovnih grobnica u Srbiji, u kojima bi moglo biti sahranjeno najmanje 800 ljudi.

Iskopavanje masovne grobnice "Batajnica 1" počelo je 2. juna 2001. godine. Iskopavanje svih pet masovnih grobnica i tri povezana elementa na terenu za obuku SAJ-a u Batajnici trajalo je do decembra naredne godine. Forenzička istraživanja grobnica vršili su Institut za sudsku medicinu iz Beograda i arheolozi i antropolozi Međunarodne komisije za nestala lica. O tome je 2.1.2003. godine pisao novinar Instituta za izveštavanje o ratu i miru:

"Bezoblična, crna, svetlucava masa na dubini od oko dva i po metra odmah je privukla pogled. Bila je to masa plastičnih kesa sa leševima. Sahranjivani su u slojevima. Neke su očigledno u grob bacili ljudi, dok su drugi nabacivani bagerima ili kipovani iz kamiona. Tragovi teških vozila ili otisci gusenica buldožera jos uvek su se mogle videti blizu površine. U grobnici "Batajnica 6" su tela paljena. ... Automobilske gume su stavljene na dno ove jame, koja je oko 7 metara široka i dva i po metra duboka, i zatim pokrivene daskama i najlonom. Preko toga su nabacana tela, koja su potom prelivena benzinom. Ovaj pokušaj da se prikriju dokazi nije bio uspešan. Tela su prethodno ležala u vodi i bila su toliko natopljena da ih vatra nije mogla uništiti".

Desetog jula 2003. godine, "Vreme" objavljuje zapisnike o predmetima pronađenim na telima i oko

tela pokopanih Albanaca u masovnim grobnicama u Batajnici:

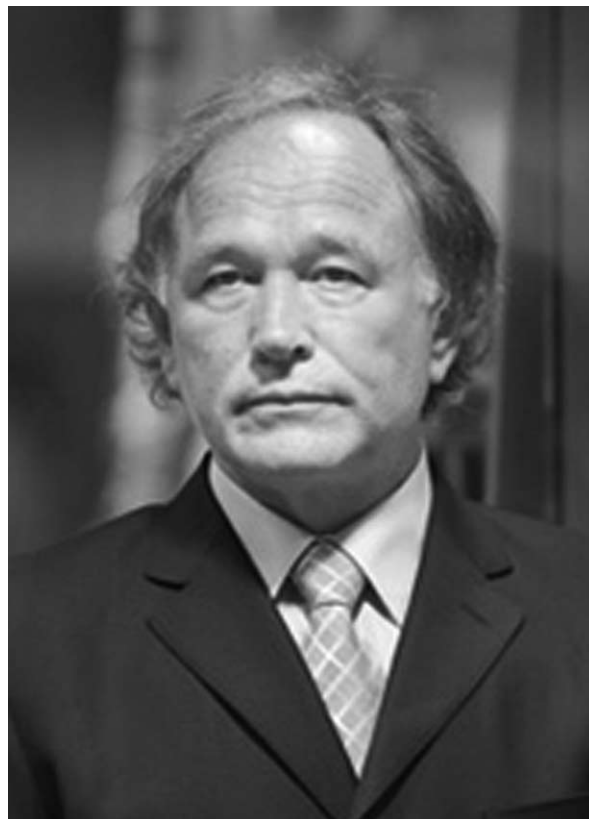
“... Tu su, na primer, pronađene dve cucle, nekoliko grickalica za nokte i otvarača za flaše, klikeri, mnoštvo komada zlatnog nakita i satova, ali i olovke, brojanice, muštikle i češljevi. Tu su i ‘nevažeci metalni novac SFRJ’, metalne alke, maramice, ogledalca, dve folije ranital, bick brijači, nekoliko Hodžinih zapisa, noževi na sklapanje, tranzistor sa baterijama, telefonski imenik, perorezi, dugmad, kašike za cipele, folija sa osam tableta saridona, šrafciğer, digitron, kutija tableta diklofan, baterijska lampa, kutija analgina, vizit-karte, amajlije. ... Zanimljivo je, međutim, da među pronađenim predmetima, bar sudeći prema ovim zapisnicima, ima najmanje ličnih dokumenata: pored šest ličnih karata članova porodice Beriša, pronađena je i lična karta Hasana Bitića, vozačka dozvola Isnija Brahimija i još nekoliko dokumenata ljudi čija se imena ne navode: zdravstvene knjižice, vozačke i saobraćajne dozvole, dozvole za traktor i prikolicu, dva izvoda iz matične knjige rođenih, rešenje o invalidnosti. Zapremljeni predmeti su prikupljeni prilikom ekshumacije na lokaciji Batajnica 1, 2 i 3. Među ukupno 547 nađenih ‘predmeta’ nalaze se i ‘kosti stopala i dve čarape’, više zubnih proteza, ‘deo projektila iz karlice’, ‘projektil iz grudnog koša’, ‘delovi metala iz predela preloma vratne kičme’ itd.”

Januara 2009. godine, na suđenju za ubistvo albanskih civila u Suvoj Reci, Dragan Karleuša je rekao da su leševi iz hladnjače, koja je isplivala iz Dunava 1999. godine, sahranjeni u Batajnici po nalogu vrha MUP-a.

“Odmah po prvim saznanjima otišli smo na lice mesta, obavili razgovore sa svedocima i načelnikom policije u Zaječaru Časlavom Golubovićem i došli do saznanja da je hladnjača sa leševima postojala, da je 1999. godine izvađena i da su po nalogu vrha MUP-a Srbije tela kamionima prevežena i sahranjena u Batajnici. Golubović mi je rekao da je dobio nalog da obavi tehnički deo posla, da će stići kamioni i da će leševi biti sahranjeni u Batajnici”, ispričao je Karleuša, navodeći da ne zna ko je to naredio, ali da misli da je Golubović komunicirao sa tadašnjim načelnikom Resora javne bezbednosti i haškim optuženikom Vlastimirom Đorđevićem.

Na pitanje ko je mogao da organizuje prebacivanje tela sa Kosova u Srbiju, Karleuša je odgovorio da je

to vrh MUP-a Srbije, da su “mogući odgovorni” generali Vlastimir Đorđević, Petar Zeković, Dragan Ilić, Obrad Stevanović, a da se oko Đorđevića “najviše vrti cela priča”.

Vlastimir Đorđević je u decembru prošle godine pred Haškim tribunalom posvedočio da je naređenje da se leševi zakopaju u Batajnici u proleće 1999. dao tadašnji ministar unutrašnjih poslova Srbije Vlajko Stojiljković. Đorđević, koji je optužen za zločine nad kosovskim Albancima, je svedočeci u svoju odbranu rekao da je sprovodio Stojiljkovićevo naređenje, iako se nije slagao s njima, i da zbog toga žali. Tvrdio je da nije bio umešan u organizovanje transporta tela s Kosova i da ne zna ko je to naredio. Sugerišući da se prethodno protivio sličnim naređenjima Stojiljkovića, kazao je da ga je “ministar upozorio da je rat i veliko razaranje Srbije” i da stoga “tako treba postupiti s telima”. Đorđević je naglasio da mu je Stojiljković rekao da su u kamionima leševi Albanaca s Kosova i da su to “žrtve NATO bombardovanja ili antiterorističkih dejstava”.

“Ja sam zatim nazvao osobu koja je bila u bazi i preneo joj zadatak kako sam ga ja dobio - da to treba ukopati u centru SAJ... Taj čovek me je posle nazvao i rekao da su tela ukopana”, ispričao je Đorđević.

Naznačio je da ga je, posle toga, Stojiljković još dva puta pozvao i rekao da su u Batajnicu stigli kamioni s telima koje valja ukopati.

“Opet sam pozvao istog čoveka iz baze i isto mu naredio, kao i prvi i drugi put... E, onda sam rekao ministru da više ne računa na mene, da me više to ne interesuje i da me ne petlja u to i da je bilo dosta stvari koje sam uradio, a s kojima se nisam slagao”, kazao je Đorđević.

Optuženi je tvrdio da je “bio protiv toga”, zato što “nije imao ništa s gubitkom života tih ljudi”.

“Kasnije mi je bilo žao što sam u jednom trenutku morao da postupim po naređenjima ministra...”

Od tada me to prati i pratiće me do kraja života”, posvedočio je Đorđević.

O leševima je, kako je rekao, prvi put čuo od načelnika SUP-a Bor Časlava Golubovića pošto je iz Dunava u okolini Kladova izvučena hladnjača puna tela, a zatim i od šefa policije u Užicu Đorđa Kerića kada su leševi isplivali na jezeru Perućac.

Golubović je kao svedok optužbe ranije izjavio da mu je general Đorđević lično naredio da tela budu pretovarena u kamion koje je zatim nestao u pravcu Beograda, a da hladnjača bude uništena. Kerić je posvedočio da mu je Đorđević naložio da tela budu izvađena iz jezera Perućac i pokopana na obali, bez pokretanja istrage propisane zakonom. Stojiljković, koga je Haški tribunal 1999. optužio za zločine na Kosovu, počinio je samoubistvo u aprilu 2002. General Đorđević, optužen za prisilno premeštanje, deportaciju, ubistva i progon Albanaca sa Kosova

u prvih šest meseci 1999, nastaviće svedočenje u svoju odbranu.

Krajem februara 2009. godine pred Haškim tribunalom Nikola Šainović, Nebojša Pavković i Sreten Lukić proglašeni su krivim za planiranje zločina nad Albancima na Kosovu i osuđeni su na 22 godine zatvora. Dragoljub Ojdanić i Vladimir Lazarević su kao pomagači osuđeni na po 15 godina zatvora. Bivši predsednik Srbije Milan Milutinović oslobođen je optužbi i pušten na slobodu. Sudije su ustanovile da su Šainović, Pavković i Lukić, zajedno sa Slobodanom Miloševićem, bili učesnici “zajedničkog zločinačkog poduhvata”, čiji je cilj bio proterivanje Albanaca sa Kosova. Kao čelnik “zajedničke komande” VJ i MUP Srbije na Kosovu, Šainović je vojnim i policijskim snagama “izdavao uputstva” za delovanje, naglasio je sudija Ijan Bonomi.

Sudsko veće nije našlo nijedan dokaz da je Milutinović, iako predsednik Srbije, imao kontrolu nad vojskom ili policijom. Sudija je naveo da je Dragoljub Ojdanić znao da se događaju zločini, ali da je, uprkos svojim saznanjima, nastavio da komanduje vojnim operacijama.

Prema rečima sudije Bonomija, presudom je zaključeno da su snage VJ i MUP počinile deportacije, prisilno premeštanje, ubistva, progon kosovskih Albanaca, što je navedeno i u optužnici.

Priredio: D.L.